

До 30-річчя аварії на Чорнобильській атомній електростанції

Указом Президента України Петра Порошенка 2016 рік об'явлено Роком вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та пам'яті жертв Чорнобильської катастрофи. У зв'язку з цим розроблено урядовий план заходів різного характеру. Одним з таких масштабних заходів, присвячених 30-річчю аварії на ЧАЕС, став Міжнародний форум «Уроки Чорнобиля – для ядерної безпеки світу», який відбувся 21–23 квітня 2016 року на базі Національного технічного університету України «КПІ».

Форум було ініційовано адміністрацією ЧАЕС та науковою спільнотою України для більш активного залучення світового співтовариства до вирішення проблем, пов'язаних із ліквідацією наслідків аварії ЧАЕС, зокрема для обговорення нового етапу міжнародного співробітництва щодо остаточного перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Проект програми Форуму було затверджено на засіданні Кабінету Міністрів України. До Програмного комітету Форуму, головою якого був президент НАН України, академік Б. Є. Патон, увійшли відомі учені, спеціалісти, політики та громадські діячі України. Участь у Форумі взяли відомі політики, видатні вчені, найкращі експерти з ядерної енергетики, екології, радіобіології та радіаційної медицини з України та 34 країн світу. Загалом у роботі Форуму взяли участь 156 іноземних учасників.

Серед учасників Форуму від України було 11 міністерств і відомств, наукові установи і університети, ліквідатори аварії на ЧАЕС, Між-

народна організація «Союз Чорнобиль» та інші громадські об'єднання чорнобильців, Асоціація «Український ядерний Форум» та інші. Загалом були присутні 36 організацій і об'єднань, що представляли Україну.

Окрім українських ЗМІ роботу Форуму висвітлювали міжнародні ЗМІ з 8 країн світу. Студентський прес-центр вів пряму трансляцію Форуму на весь світ через мережу You Tube.

Форум працював у форматі тематичних пленарних засідань, на яких розглядалися такі питання:

1. Стан зруйнованого реактора, процесів, що відбуваються в зоні відчуження, їх прогностичних параметрів; фізико-технологічні недосконалості діючих реакторів; недосконалості підготовки персоналу і населення; психологічна невідповідність населення до ядерних катаклізмів, стан міжнародного моніторингу безпеки ядерних об'єктів.

2. Міжнародні вимоги до конструктивної міцності ядерних об'єктів.

3. Міжнародні стандарти роботи служб надзвичайного реагування на ядерні катаклізми.

4. Взаємодія міжнародних організацій різних рівнів у випадку ядерних катаклізмів.

5. Взаємодія органів охорони здоров'я із регіональними, національними та місцевими органами влади у запобіганні людським втратам та наданні медичної допомоги.

6. Освіта заради ядерної безпеки світу.

Доповіді учасників Форуму були цікавими як джерела не тільки науково-практичної інформації, а й їх власного неоціненного досвіду.

Академіку НАН України К.М. Ситнику – 90

3 червня 2016 р. виповнилося 90 років від дня народження відомого українського фітобіолога, організатора науки та громадського діяча, академіка НАН України Костянтина Меркурійовича Ситника. Народився він у 1926 р. на хуторі Шишків, поблизу Луганська, в родині коваля. В 1949 р. закінчив природничий факультет Луганського педагогічного інституту за спеціальністю хімія та природознавство. З 1950 р. К.М. Ситник працює в Національній академії наук України. В 1955 р. він здобув учений ступінь кандидата біологічних наук, в 1966 р. – став доктором. В 1960–1979 рр. К.М. Ситник – завідувач відділу фізіології рослин Інституту ботаніки АН УРСР, 1970–2003 рр. – його директор, з 2003 – почесний директор. В 1966–1970 рр. – головний учений секретар Президії АН УРСР, 1972–1974 рр. – академік-секретар Відділення загальної біології АН УРСР, 1974–1988 рр. – віце-президент АН УРСР.

Під безпосереднім керівництвом та особистій участі К.М. Ситника в 70-ті роки ХХ ст. були започатковані дослідження з біо- та хемосистематики рослин, закладено основи для подальшого роз-

виту генетичної та клітинної інженерії рослин в Україні. Будучи послідовником вчення М.Г. Холодного зробив вагомий внесок в розробку його вчення про фітогормони. Розпочав дослідження фітогормональної регуляції процесів життєдіяльності кореня, листка та стебла. Разом з колегами К.М. Ситник стояв біля витоків народження в Україні нової галузі біології – інженерної ботаніки. Відкриття двобатьківського успадкування плазмогенів стало одним з найвидатніших досягнень вітчизняної науки, що відкрило перспективи створення генетично нових організмів.

Наукова діяльність К.М. Ситника багато років була пов'язана з космічною біологією. Завдячуючи йому в Академії наук було організовано комплексні дослідження впливу факторів космічного польоту на ріст, розвиток та життєдіяльність прокаріотичних та еукаріотичних організмів.

Продовжуючи традиції Д.К. Зерова, А.М. Окснера, М.І. Котова, М.В. Клокова, він разом із колегами вперше організував проведення комплексного дослідження роду *Achillea*, яке дало можливість глибше розкрити закономірності видової диференціації, показати складність філогенетичних зв'язків між таксонами на різних рівнях організації.

Питання екології, охорони природи, формування екологічної культури завжди займали чільне місце в науковій діяльності К.М. Ситника. Під його безпосереднім керівництвом було підготовлено колективну монографію «Охорона найважливіших об'єктів України, Білорусії і Молдавії» (1980). Багато років він очолював Національний комітет України з програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера».

К.М. Ситник – автор близько 1000 наукових, науково-популярних і публіцистичних робіт, підготував 20 докторів та 30 кандидатів наук, лауреат Державної премії СРСР (1984) і УРСР (1979).

Він – президент Українського ботанічного товариства (1972–2011), головний редактор «Українського ботанічного журналу» (1970–2005), голова Комісії по вивченню спадщини академіка В.І. Вернадського (з 1987), народний депутат Верховної Ради України III та IV скликань (1998–2006).

К.М. Ситник стояв біля витоків створення Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України і в подальшому брав активну участь в конференціях і симпозіумах, які проводив Інститут, який бажає всього найкращого нашому ювіляру.

К.Б. Яцимирський (100 років від дня народження)

Яцимирський Костянтин Борисович – відомий український хімік, академік АН УРСР (1964). Народився 4 квітня 1916 р. у с. Пологи (тепер Вінницька обл.) в родині вчителя. У 1931 р. закінчив семирічну школу в м. Черкаси, навчався у Черкаському та Чугуєво-Бабчанському лісових технікумах, працював у Малинівському лісництві під Чугуєвом, займався гірським лісоводством в Узбекистані. У

1936 р. К.Б. Яцимирський вступив до хімічного факультету Середньоазійського університету в Ташкенті, який закінчив у липні 1941 р. з відзнакою. Якість його дипломної роботи була настільки високою, що 8 серпня 1941 р. Вчена рада Середньоазійського університету прийняла її як кандидатську дисертацію під назвою «Апротонна кислотна-основна взаємодія в оцтовому ангідриді», і 29 вересня 1941 р. йому присуджено ступінь кандидата хімічних наук. З листопада 1941 – він курсант Військової академії хімічної захисту, з червня 1942 р. по грудень 1945 – викладач хімії та військово-хімічної справи Подільського піхотного училища. В 1945–1961 рр. наукова та педагогічна діяльність К.Б. Яцимирського пов'язана з Іванівським хіміко-технологічним інститутом, де він пройшов шлях від асистента до заступника директора і захистив 1948 р. докторську дисертацію на тему «Термохімія комплексних сполук». У 1961 р. К.Б. Яцимирського обрано членом-кореспондентом АН УРСР, а через рік він переїхав до Києва. У 1961–1969 рр. – завідувач відділу хімії комплексних сполук Інституту загальної та неорганічної хімії АН України, 1970–1982 рр. – директор, 1983–1987 – завідувач відділу, з 1987 – радник при дирекції Інституту фізичної хімії НАН України. Також у 1966–1978 – академік-секретар Відділення хімії та хімічної технології АН України, у 1962–1982 – професор Київського університету. Помер 21 червня 2005 р.

Наукові праці К.Б. Яцимирського стосуються неорганічної, аналітичної, фізичної та біонеорганічної хімії. Розробив і впровадив кінетичні